

Μάικλ Λάνγκον*

Οι ομάδες λατρευτικού τύπου, δηλαδή οι λεγόμενες «σέκτες», βασίζονται κυρίως στην έντονη προσπάθεια επιρροής και ελέγχου των μελών τους. Πολλά από τα άτομα που είναι ή υπήρξαν μέλη αυτών των ομάδων —αλλά και φίλοι ή συγγενείς τους— συχνά δεν αντιλαμβάνονται πόσο βαθιά μπορεί να έχουν επηρεαστεί, εκμεταλλευτεί ή ακόμα και κακοποιηθεί. Ο παρακάτω κατάλογος περιγράφει χαρακτηριστικά συμπεριφοράς και οργάνωσης που συνήθως εμφανίζονται σε τέτοιου είδους ομάδες και μπορεί να σας βοηθήσει να καταλάβετε αν μια ομάδα ή σχέση παρουσιάζει ανησυχητικά σημάδια.

Δοκιμάστε να συγκρίνετε όσα διαβάσετε με μια κατάσταση που ζείτε εσείς ή κάποιο κοντινό σας πρόσωπο. Ο κατάλογος αυτός δεν είναι εργαλείο διάγνωσης, ούτε κάποια «λίστα που βγάζει ομάδες αιρετικές». Είναι ένα χρήσιμο εργαλείο κατανόησης και προβληματισμού.

Η ομάδα δείχνει υπερβολική αφοσίωση στον ηγέτη της, χωρίς να τον αμφισβητεί κανείς. Ό,τι λέει ή έκανε ο ηγέτης (είτε ζει είτε όχι) θεωρείται απόλυτα σωστό, σαν να είναι νόμος ή θρησκευτική αλήθεια.

Οι ερωτήσεις, οι αμφιβολίες ή οι διαφωνίες δεν επιτρέπονται. Όποιος αμφισβητεί, τιμωρείται ή περιθωριοποιείται.

Χρησιμοποιούνται τεχνικές που επηρεάζουν τη σκέψη και τα συναισθήματα, όπως έντονος διαλογισμός, απαγγελίες, ομιλία σε «άγνωστες γλώσσες», συνεδρίες όπου κάποιος κατηγορείται δημοσίως, ή εξαντλητική εργασία. Όλα αυτά στοχεύουν στο

να σβήνουν οι αμφιβολίες για την ομάδα και τον αρχηγό της.

Η ηγεσία καθορίζει, συχνά με κάθε λεπτομέρεια, το πώς πρέπει να σκέφτονται, να νιώθουν και να ζουν τα μέλη. Για παράδειγμα, τα μέλη χρειάζονται άδεια για να βγουν ραντεβού, να αλλάξουν δουλειά, να παντρευτούν. Ο ηγέτης μπορεί να διατάζει ακόμα και τι ρούχα θα φοράνε, πού θα μένουν, αν θα κάνουν παιδιά, πώς θα τα μεγαλώνουν κ.λπ.

Η ομάδα θεωρεί ότι έχει ανώτερη αποστολή ή πνευματική ανωτερότητα. Ο ηγέτης παρουσιάζεται ως Μεσσίας, υπερφυσικό ον ή μοναδικός σωτήρας. Συχνά λένε ότι έχουν μια ξεχωριστή αποστολή να σώσουν τον κόσμο.

Υπάρχει έντονος διαχωρισμός ανάμεσα σε «εμάς» (την ομάδα) και «τους άλλους» (τον υπόλοιπο κόσμο). Αυτό μπορεί να δημιουργήσει σύγκρουση με την κοινωνία και τις αρχές.

Ο ηγέτης δεν δίνει λόγο σε κανέναν. Δεν υπάρχει καμία μορφή ελέγχου ή εποπτείας πάνω του.

Η ομάδα μαθαίνει στα μέλη ότι ο σκοπός της είναι τόσο σημαντικός, που όλα τα μέσα είναι δικαιολογημένα. Έτσι, τα μέλη μπορεί να κάνουν πράγματα που παλιά θα θεωρούσαν ανήθικα ή απαράδεκτα, όπως να λένε ψέματα στην οικογένειά τους ή να μαζεύουν χρήματα για ψεύτικες φιλανθρωπίες.

Οι ηγέτες χρησιμοποιούν ενοχές και ντροπή για να ελέγχουν τα μέλη. Αυτό γίνεται συνήθως μέσα από πίεση από τους υπόλοιπους της ομάδας και με ψυχολογική χειραγώγηση.

Η πλήρης υποταγή στον ηγέτη ή την ομάδα απαιτεί από τα μέλη να διακόψουν σχέσεις με φίλους και συγγενείς. Πρέπει επίσης να αλλάξουν εντελώς τις προσωπικές τους επιδιώξεις και τα σχέδια που είχαν πριν μπουν στην ομάδα.

Η ομάδα έχει εμμονή με το να προσελκύει συνεχώς νέα μέλη.

Η ομάδα έχει επίσης έντονη εμμονή με τα χρήματα και την οικονομική ενίσχυση. Από τα μέλη απαιτείται να αφιερώνουν υπερβολικά πολύ χρόνο στην ομάδα και στις δραστηριότητές της.

Τα μέλη ενθαρρύνονται ή και υποχρεώνονται να ζουν και να κάνουν παρέα αποκλειστικά με άλλα μέλη της ομάδας. Δεν επιτρέπονται φιλίες και κοινωνικές σχέσεις έξω από αυτήν.

Τα πιο πιστά μέλη πιστεύουν ότι δεν υπάρχει ζωή έξω από την ομάδα. Νομίζουν ότι δεν υπάρχει άλλος τρόπος να ζήσει κανείς, και φοβούνται ότι αν φύγουν ή τολμήσουν να το σκεφτούν, θα πάθουν κακό οι ίδιοι ή οι δικοί τους άνθρωποι.

Σημείωση: Αυτή η λίστα έχει αναθεωρηθεί πολλές φορές από τότε που ο συγγραφέας την παρουσίασε για πρώτη φορά τη δεκαετία του 1990. Πολλοί συνέβαλαν με παρατηρήσεις και διορθώσεις, κυρίως οι Κάρολ Τζιαμπάλβο, Τζάνια Λάλιτς, Χερμπ Ρόουζντεϊλ και Πάτρικ Ράιαν. Η σημερινή μορφή της λίστας, με ελαφρές αλλαγές, δημοσιεύτηκε στο ICSA Today, τεύχος 6(3), το 2015.

ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ ΤΩΝ ΑΙΡΕΣΕΩΝ ΚΑΙ ΤΩΝ ΣΕΚΤΩΝ

Στις περισσότερες περιπτώσεις, οι ηγέτες και τα μέλη τέτοιων ομάδων πιστεύουν με πάθος ότι αυτό που κάνουν είναι σωστό και δίκαιο. Πιστεύουν δηλαδή πως υπηρετούν έναν σημαντικό σκοπό και προσπαθούν να δείξουν αυτή την εικόνα και στον έξω κόσμο. Πολλές από αυτές τις ομάδες προσελκύουν έξυπνα, επικοινωνιακά και εμφανίσιμα άτομα, ακόμα και γνωστά πρόσωπα ή διασημότητες, και τους

χρησιμοποιούν σαν «ζωντανές διαφημίσεις» για να φαίνονται αξιόπιστες και σοβαρές στα μάτια του κοινού.

Συνήθως δηλώνουν ότι έχουν έναν υψηλό στόχο—όπως, για παράδειγμα, να σώσουν την ανθρωπότητα, να φέρουν φώτιση και ειρήνη στον κόσμο ή να λύσουν παγκόσμια προβλήματα και αδικίες. Μερικές φορές λένε ότι αυτό μπορεί να γίνει ακόμη και με τη χρήση βίας. Όμως, αν κάποιος παρατηρήσει προσεκτικά τι έχουν καταφέρει στην πράξη, θα δει πως αυτοί οι στόχοι είτε δεν επιτυγχάνονται καθόλου είτε χρησιμοποιούνται απλώς ως κάλυψη για πιο εγωιστικούς σκοπούς—όπως να συγκεντρώσει ο ηγέτης χρήματα, να αποκτήσει εξουσία πάνω στους οπαδούς του ή να τραφεί η ματαιοδοξία του. Οι οπαδοί τον βοηθούν να φανεί σημαντικός, επειδή κι αυτοί νιώθουν ότι αποκτούν αξία και κύρος μέσα στην ομάδα μέσω της αφοσίωσής τους σ' αυτόν.

Το πιο βασικό χαρακτηριστικό των ηγετών τέτοιων ομάδων είναι η ανάγκη τους να τους θαυμάζουν και να τους υπακούν απόλυτα. Θέλουν να νιώθουν παντοδύναμοι και αλάνθαστοι, και κάνουν τα πάντα για να το πετύχουν αυτό: φοβίζουν, χειραγωγούν, παραπλανούν, ανταμείβουν και τιμωρούν τα μέλη, έτσι ώστε να τα κρατούν εξαρτημένα. Παρουσιάζονται σαν πολύ ανώτερα πνευματικά όντα, σαν άνθρωποι που έχουν φτάσει σε τέλεια κατάσταση και δεν έχουν ανάγκη από τίποτα. Οι οπαδοί πείθονται να πιστεύουν ότι μπορούν να ικανοποιήσουν τις πνευματικές και υλικές τους ανάγκες μόνο αν υπακούουν απόλυτα στον αρχηγό, ό,τι κι αν τους ζητάει—είτε αυτό αφορά εργασία, χρήματα, σεξ ή τη στρατολόγηση νέων μελών.

Τέτοιες ομάδες συχνά καλλιεργούν προς τα έξω μια εικόνα που δεν έχει καμία σχέση με το τι πραγματικά συμβαίνει μέσα τους. Για παράδειγμα, μπορεί να εκπαιδεύουν τα μέλη πώς να μιλάνε στους επισκέπτες, ώστε να φαίνονται φιλικοί και σοβαροί. Σε κάποιες περιπτώσεις, μπορεί να υπάρχει κακοποίηση σε συγκεκριμένους χώρους, όπως σε σχολεία της ομάδας, αλλά αυτό να είναι καλά κρυμμένο—ακόμη και από άλλα μέλη. Είναι πολύ δύσκολο για κάποιον απ' έξω, αλλά και για πολλούς οπαδούς, να φανταστούν πόση σκληρότητα, εκμετάλλευση και ψυχολογική βία μπορεί να υπάρχει στον «πυρήνα» της ομάδας. Αυτό συμβαίνει γιατί τα εξωτερικά στρώματα, που βλέπει ο κόσμος, παρουσιάζονται πάντα με τον πιο όμορφο και δελεαστικό τρόπο.

Αν και υπάρχουν πολλές διαφορές από ομάδα σε ομάδα, όλες έχουν κάποια βασικά κοινά στοιχεία. Το πιο χαρακτηριστικό είναι ότι απαιτούν πάρα πολύ χρόνο και ενέργεια από τα μέλη, και ότι το κλίμα που επικρατεί είναι γεμάτο εναλλαγές και ψυχολογική ένταση. Από τη μια υπάρχουν έντονες στιγμές ενθουσιασμού—όπως πανηγυρικές εκδηλώσεις, γιορτές και συγκεντρώσεις γεμάτες ενέργεια—και από την άλλη υπάρχουν εξαντλητικές διαδικασίες ενοχής, δημόσιων εξομολογήσεων, ντροπής και τιμωρίας.

* Ο Μάικλ Ντ. Λάνγκον (Michael D. Langone), διδάκτορας ψυχολογίας συμβουλευτικής, απέκτησε το διδακτορικό του από το Πανεπιστήμιο της Καλιφόρνια, Σάντα Μπάρμπαρα, το 1979. Από το 1981 είναι Εκτελεστικός

Διευθυντής της Διεθνούς Ένωσης Μελετών για Ομάδες Λατρευτικού Τύπου (ICSA). Έχει συγγράψει πολλά άρθρα και έχει δώσει διαλέξεις για θέματα σχετικά με τις σέκτες και είναι αρχισυντάκτης του περιοδικού ICSA Today.

[Πηγή](#)